

Дело C-472/23

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

25 юли 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

21 юни 2023 г.

Ищец:

Z. sp. z o.o.

Ответник:

A.B. S.A.

Предмет на главното производство

Договор за потребителски кредит — Лихви, начислявани от банката не само върху усвоената главница, но и върху разходите по кредита — Ситуация, при която годишният процент на разходите би бил по-нисък от посоченото в договора, ако лихвите се начисляваха само върху усвоената главница — Нарушение на задължението за информиране — Вземане на правоприемника на кредитополучателя за лихви и разноси във връзка със сключването на договора за потребителски кредит — Пропорционалност на санкцията, която се изразява в това, че при нарушение на задължението за информиране, независимо от вида на това нарушение, кредитът се смята за безлихвен и безплатен

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48/ЕО — Неравноправна клауза в договор за потребителски кредит — Нарушение на задължението за информиране, ако кредиторът е указал по-висок годишен процент на

разходите, отколкото се получава при обявяването на договорната клауза за недействителна — Член 10, параграф 2, буква к) от Директива 2008/48/ЕО — Липса на възможност за потребителя да провери дали е налице случай, при който има основание за увеличаване на таксите във връзка с изпълнението на договора — Съвместимост с член 23 от Директива 2008/48/ЕО на единствената санкция, предвидена в националното право за нарушаване на информационното задължение на кредитора, а именно третиране на кредита като безлихвен и безплатен

Преюдициални въпроси

- 1) Трябва ли член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета във връзка със съображения 6, 8 и 31 от нея да се тълкува в смисъл, че кредиторът не е изпълнил задължението си по тази разпоредба, ако вследствие на обявяването на част от разпоредбите на договора за потребителски кредит за неравноправни се окаже, че годишният процент на разходите, указан от кредитора при сключването на договора, е по-висок, отколкото когато неравноправната клауза се приеме за необвързваща?
- 2) Трябва ли член 10, параграф 2, буква к) от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета във връзка със съображения 6, 8 и 31 от нея да се тълкува в смисъл, че е достатъчно да се даде информация на потребителя за това колко често, в какви случаи и с какъв максимален процент може да се увеличават таксите във връзка с изпълнението на договора, дори ако потребителят не може да провери дали е налице даден случай, а таксата може съответно да бъде удвоена?
- 3) Трябва ли член 23 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета във връзка със съображения 6, 8, 9 и 47 от нея да се тълкува в смисъл, че не допуска национална уредба, която предвижда само една санкция за нарушаване на информационното задължение на кредитора, независимо от тежестта на нарушението на това задължение и отражението му върху евентуалното решение на потребителя дали да сключи договора, която [санкция] се изразява в това, че кредитът става безлихвен и безплатен?

Цитирани разпоредби на общностното право

Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета: съображения 6, 8, 9, 19, 31 и 47; член 10, параграф 2, букви ж) и к) и член 23

Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори: член 6, параграф 1

решение на Съда от 9 ноември 2016 г., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842)

Цитирани разпоредби от националното право

Член 385¹, параграфи 1 и 2 от Kodeks cywilny (Граждански кодекс):

„§ 1 Клаузите на сключен с потребител договор, които не са договорени индивидуално, не обвързват потребителя, ако определят правата и задълженията му в противоречие с добрите нрави, като грубо нарушават неговите интереси (забранени клаузи). Това не се отнася за клаузите, които определят главните задължения на страните, включително цената или възнаграждението, ако са формулирани еднозначно.

§ 2 Ако клаузата не е обвързваща за потребителя в съответствие с параграф 1, страните остават обвързани от договора в останалата му част“.

Член 30, параграф 1, точки 7 и 10 от Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Закон от 12 май 2011 г. за потребителския кредит):

„7. Освен доколкото от членове 31—33 не следва друго, в договора за потребителски кредит задължително се посочват годишният процент на разходите и общата дължима от потребителя сума, определена към деня на сключване на договора за потребителски кредит, заедно с всички допускания, използвани за нейното изчисляване.

[...]

10. Освен доколкото от членове 31—33 не следва друго, в договора за потребителски кредит задължително се посочва информацията за другите разходи, които потребителят е длъжен да поеме във връзка с договора за потребителски кредит, по-специално относно таксите, включително за поддържане на една или няколко сметки за регистриране на погасяванията и усвояванията, заедно с таксите за използване на разплащателни средства за погасяванията и усвояванията, за комисионите, надценките, както и разходите за допълнителни услуги, по-специално застраховки, ако са

известни на кредитора, и условията, при които тези разходи могат да бъдат променени“.

Член 45, параграф 1 от Закона за потребителския кредит:

„В случай на допуснато от кредитора нарушение на член 29, параграф 1, член 30, параграф 1, точки 1—8, 10, 11, 14—17, членове 31—33, член 33а и член 36а—36с потребителят, след като изпрати писмено изявление до кредитора, връща кредита без лихвите и другите дължими на кредитора разходи в срока и по начина, определен в договора“.

Кратко представяне на фактическата обстановка и главното производство

- 1 D.K. сключва договор за кредит с ответника, като размерът на кредита възлиза на 40 000 полски злоти (PLN). Общата дължима сума към деня на сключване на договора възлиза на 64 878,45 PLN и включва общия размер на кредита и общите разходи по кредита. Към общите разходи по кредита спадат лихвите в размер на 19 985 PLN и комисионата в размер на 4 893,38 PLN. Годишният процент на разходите е определен на 11,18 %.
- 2 В договора е посочено, че за дейностите си по обслужването на кредита и изменението на клаузите на договора банката събира такси и комисиони в съответствие с разпоредбите на договора и тарифата на таксите и комисионните. Промяна на таксите и комисионите е възможна при настъпването на поне едно от определени условия, например промяна на размера на минималната работна заплата и на индексите, публикувани от Główny Urząd Statystyczny (Главен статистически институт, Полша): инфлацията, средната месечна заплата в корпоративния сектор, промяната на цените на енергията, далекосъобщенията, пощенските услуги, междубанковите разплащания и лихвените проценти на Narodowy Bank Polski (Полска народна банка, Полша), промяната на цените на услугите и операциите, които ползва банката при извършването на определени банкови и небанкови дейности, промяната на обхвата или формата на доставяните от банката услуги (в това число промяна или добавяне на нови функционални възможности при обслужването на даден продукт), доколкото тези промени се отразяват на разходи, които банката понася или които се отразяват на понасяните от банката разходи във връзка с изпълнението на договора, промяната на данъчните разпоредби и/или счетоводните правила, прилагани от банката, доколкото тези промени се отразяват на понасяните от банката разходи във връзка с изпълнението на договора, промяната или издаването на нови съдебни решения, административни актове, насоки и указания на компетентните органи, доколкото това се отразява на понасяните от банката разходи във връзка с изпълнението на договора.
- 3 Таксите са посочени в „Тарифа на таксите и комисионите на A.B. S.A. за клиенти — физически лица“. В тази таблица изрично са посочени такси като

таксата за издаване на банкови референции, удостоверения, извлечения от кредитната сметка за минали периоди, изпращане на писма до клиента, включително напомнителни писма и покани, изпращане на препоръчани писма с обратна разписка. В тарифата са посочени и еднократни такси във връзка с усвояването на кредита, които са били еднократни и не са били начислени (посочен е размер „0“), както и такси за сключване на анекси и такса за неизтегляне на заявени суми в брой за плащания в злоти.

- 4 Предвиден е и механизъм за увеличаване на таксите, съгласно който размерът на таксите и комисионите може да се изменя не по-често от четири пъти годишно, таксите и комисионите не подлежат на намаляване или повишаване с повече от 200 % от размера на дотогавашната такса или комисиона (като това ограничение не се отнася до таксите, които преди това не са съществували или са били с размер „0“), промяната на размера на дадена такса или комисиона се извършва в срок от не повече от шест месеца от настъпването на предпоставката за извършването на тази промяна, ставките на таксите или комисионите за дейностите, за които до този момент банката не е събираща такси или комисиони, и размерът на таксите или комисионите за новите продукти или услуги се определят при отчитане на степента на трудоемкост на извършваните във връзка с това дейности и размера на понасяните от банката разходи.
- 5 От събраните доказателства се установява, че в хода на изпълнението на договора за кредит банката е събираща лихви, които са били начислявани не само върху директно усвоената от потребителя сума, но и върху общите разходи по кредита. Ако лихвите се начислят само върху общия размер на кредита, годишният процент на разходите би бил по-нисък от посочения в договора за кредит.
- 6 L. sp. z o.o. придобива от D.K. всички негови потенциални вземания към банката кредитодател, в това число вземанията му, произтичащи от прилагането на санкцията на т.нар. безплатен кредит по член 45 от Закона за потребителския кредит.
- 7 L. sp. z o.o. иска ответникът да бъде осъден да му заплати сумата от 12 905,80 PLN заедно със законните лихви, считано от 29 април 2021 г. до деня на плащането, представляваща разходите и лихвите по потребителския кредит във връзка със санкцията по член 45 от Закона за потребителския кредит.

Основни доводи на страните в главното производство

- 8 Според ищеца договорът е сключен в нарушение на законовите разпоредби относно задължението за информиране (член 30, параграф 1, точка 7 от Закона за потребителския кредит, с който се транспонира член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48/ЕО), както и относно общата дължима сума, тъй като кредиторът е начислил дължимите лихви не само

върху предоставената на кредитополучателя сума, но и върху разходите по кредита. Ответникът не посочил конкретно условията, при които може да се стигне до повишаване на таксите по договора за кредит (нарушение на член 30, параграф 1, точка 10 от Закона за потребителския кредит, с който се транспонира член 10, параграф 2, буква к) от Директива 2008/48/ЕО).

Кратко изложение на мотивите за запитването

- 9 Настоящият състав не е сигурен дали нарушението на член 10, параграф 2, буква ж) от Директива 2008/48/ЕО, изразяващо се в завишаване на годишния процент на разходите в договора, и нарушението на задължението за информиране по член 10, параграф 2, буква к) от Директивата са основание за прилагането на санкцията, въведена въз основа на член 23 от тази директива, а именно третиране на кредита като безплатен (без лихви и без разходи) съгласно член 45 от Закона за потребителския кредит.
- 10 Настоящият състав се пита дали изброяването на предпоставките, при които се стига до увеличаване на таксите, както и посочването на механизмите за повишаване на тези такси са сами по себе си достатъчни, за да се приеме, че задължението за информиране е било изпълнено. Ако не е така, може ли да се приеме, че недостатъчната степен на информиране съставлява липса на информиране, което е основание за прилагане на санкцията по член 45 от Закона за потребителския кредит?
- 11 Съмненията на настоящия състав са свързани и с пропорционалността на санкцията, която може да се постанови независимо от вида на нарушението на задължението за информиране и от отражението на това нарушение върху решението на потребителя да сключи договора.
- 12 Настоящият състав споделя съмненията и съображенията на запитващата юрисдикция, отправила запитването по висящото пред Съда дело С-678/22, що се отнася до неравноправността на договорната клауза, съгласно която кредиторът може да събира лихви не само върху усвоената сума на кредита, но и върху разходите по кредита. Ако такава клауза бъде обявена за неравноправна и съответно за нищожна, ще трябва да се приеме, че годишният процент на разходите е по-нисък от първоначално посоченото в договора.
- 13 Запитващата юрисдикция обаче смята, че макар в такъв случай да се оказва, че договорът за потребителски кредит е съдържал невярна информация за годишния процент на разходите, а всъщност и за общата дължима от потребителя сума, това в действителност не е можело да се отрази на решението на потребителя. Всъщност, докато офертата, в която годишният процент на разходите е занижен спрямо действителния, лишава потребителя от тази възможност и би могла да стане причина той да сключи договора, смятайки условията му за по-изгодни, отколкото са в действителност, то това няма как да се случи, когато кредиторът завиши въпросния процент,

тъй като тогава офертата му е по-непривлекателна за потребителя и не може да го подтикне да сключи договора.

- 14 Затова настоящият съд се съмнява дали ако не води до по-голяма привлекателност на офертата на кредитора, неправилната информация за годишния процент на разходите може да се разглежда като равностойна на липса на информация, съответно нарушение на задължението за информиране, съставляващо основание за прилагане на санкцията. Всъщност, от една страна, на потребителя е дадена информация, според която задължението му е по-високо, отколкото е в действителност, но от друга страна, това не може да се отрази негативно на процеса на избор на офертата, която ще предпочете потребителят. Същевременно потребителят разполага с правните способности, произтичащи от Директивата за неравноправните клаузи в потребителските договори, за да изиска защита от неправомерно начислените му лихви.
- 15 Като се има предвид, че целта на Директивата за потребителските кредити не се свежда само до защитата на потребителите, но и на общия пазар и осигуряването на равни условия за всички кредитодатели при извършването на дейност на този пазар, както следва от съображения 6, 8 и 9 от Директива 2008/48/ЕО, настоящият състав смята, че член 10, параграф 2, буква ж) трябва да се разбира в смисъл, че нарушението на задължението за информиране чрез завишаване на годишния процент на разходите и съответно завишаване на общата дължима сума не може да се приеме за основание за прилагането на санкцията по член 45, параграф 1 от Закона за потребителския кредит, с който се изпълнява член 23 от Директивата.
- 16 В случая настоящият състав не е сигурен дали е изпълнено условието по член 30, параграф 1, точка 10 от Закона за потребителския кредит, с който се транспонира член 10, параграф 2, буква к) от Директива 2008/48/ЕО, ако в договора за потребителски кредит като основания за промяна на размера на таксите са посочени фактори, които потребителят не е в състояние да провери. При сключването, а след това и при изпълнението на договора потребителят не е запознат с цените на услугите, които ползва банката, а договорът не предвижда задължение за кредитора да посочва кои разходи са се повишили и каква е връзката на тези разходи с увеличаването на таксите. Още по-широко е упоменаването на съдебните решения, които могат да се отразят на разходите във връзка с изпълнението на договора, като всъщност не е изключено обявяването на някои от клаузите на договора за забранени да доведе до по-големи разходи за кредитора във връзка с изпълнението на договора, което обаче не бива да е основание за прехвърлянето на тези разходи върху потребителя.
- 17 Настоящият състав не е сигурен дали в светлината на член 10, параграф 2, буква к) от Директивата посочването на основанията за евентуално увеличаване на таксите и на лимитите за всяко отделно увеличение на тези такси е достатъчно, за да се приеме, че потребителят е бил информиран за

правилата за увеличаване на разходите, произтичащи от сключения договор за кредит. Когато кредиторът е съобщил какви са основанията за увеличаване на таксите, но наличието на тези основания не може да се провери, а и в договора не е предвидено изрично задължение за упоменаване на конкретното основание и няма възможност да се провери как наличието на съответното основание се отразява на размера на таксите, това не съставлява изпълнение на задължението по посочената по-горе разпоредба. Според настоящия състав не е достатъчно в отделен документ да се укаже на потребителя, че таксите може да се променят само четири пъти годишно и какъв е таванът на всяка отделна промяна. Наистина, буквално погледнато, кредиторът е посочил условията, при които може да се стигне до увеличаване на таксите, но всъщност потребителят не знае — и няма гаранция, че ще бъде информиран — нито че е настъпила дадена предпоставка, нито че това е довело до нарастване на разходите, което дава основание за промяна на таксите.

- 18 Настоящият състав не е сигурен дали правото на Съюза допуска националното право да предвижда само една санкция, независимо какъв вид нарушение е извършено във връзка с предоставената в договора за кредит информация. Според настоящия състав най-вероятно въпросите за обсъжданите такси, доколкото се отнасят до странични, технически въпроси на обслужването на кредита, а също и конкретно механизъмът за увеличаването или премахването им нямат съществено значение за потребителя при сключването на договора.
- 19 Затова настоящият състав не е сигурен дали член 23 от посочената директива, в частност в светлината на изискването за пропорционалност на налаганата санкция, допуска в националната правна уредба за транспонирането на тази разпоредба от Директивата да се предвиди, че санкцията за нарушаване на информационните задължения на кредитора при сключването на договора е само една, независимо от вида и тежестта на нарушението на задължението, наложено с разпоредбите, които транспонират Директивата в националния правопорядък. Ако санкцията се приеме за непропорционална, въпросът е дали националният съд ще е длъжен просто да не я приложи, или ще може да я приложи само частично.